

Identity Components Governing the Ideal Woman Model in Ayatollah Khamenei's Thought

Malihe Hajjhasan

Ph.D student in Political Studies of the Islamic Revolution, Shahed University, Tehran, Iran.

malihehajjhasn@gmail.com

 0009-0003-4084-7580

Mahdi Naderi

Associate Professor, Department of Political Science, School of Law and Political Science, Shiraz University, Shiraz, Iran (Corresponding author).

mahdinaderi35@gmail.com

 0000-0002-8336-0110

Abstract

Theoretical approaches to women's issues often seek to present ideal models of women's identity to guide policymaking and programming related to women at the family and societal levels. The discourse of the Islamic Revolution has also presented a specific image of the ideal woman that, both in theory and practice, is in contrast to the liberal and traditional women's models in Iranian society. Considering the importance of this issue, this paper, focusing on the role of Ayatollah Khamenei as the leader and ideologue of the Islamic Revolution, employs a network content analysis method using the MAXQDA software to answer the following main question: "What are the identity components governing the ideal woman model in Ayatollah Khamenei's thought?" The findings of the research emphasize that Ayatollah Khamenei's view of women is based on an evolutionary and future-oriented process. On the one hand, through social and cultural planning and direction, women's society must experience a process of evolution and improvement; on the other hand, the ideal model of the Islamic Revolution's discourse [The Third Woman's Paradigm] has the power to challenge rival models - the liberal and traditional models. The practical experience of the Islamic Revolution in women's issues indicates that Muslim women, while preserving their roles as mothers and wives, can play a sublime role in scientific, social, cultural, political, and sports arenas with dignity and honor.

Keywords: Women's identity, The Third Woman's Paradigm, Discourse Analysis, Ayatollah Khamenei.

Extended abstract

Purpose

The primary objective of this study is to identify and conceptualize the key identity components of the ideal model of womanhood within the discourse of the Islamic Revolution, based on the intellectual framework of Ayatollah Khamenei. By critically reexamining both traditional and modern conceptions of female identity in contemporary Iran, this research aims to construct a theoretical foundation for effective identity policymaking that aligns with Islamic values across social, cultural, and political domains.

Methodology

Given the nature of the research problem, this study employs a qualitative thematic analysis. The corpus consists of Ayatollah Khamenei's speeches, letters, general policies, and official statements regarding women's issues from 1989 to 2024, analyzed as a coherent textual community. Data were classified, analyzed, and thematically categorized using *MAXQDA* software. To ensure validity and reliability—key criteria in qualitative research—the principle of *trustworthiness* was applied. The researchers sought to avoid interpretive bias by systematically analyzing all relevant data, documenting every research stage, including coding and categorization processes, and verifying the authenticity of findings. Final validation was achieved through expert review and interpretive confirmation.

Findings

Ayatollah Khamenei's conception of the "*Third Model of Woman*" represents an attempt to articulate a holistic and balanced vision of Muslim womanhood in the modern era—one that transcends the dichotomy between traditionalist and Western feminist models. Within this framework, women's identity is defined by five interrelated dimensions:

- 1- Balance:** Contrary to feminist extremes, the model envisions a woman capable of being both a devoted mother and wife and an active, influential participant in society.
- 2- Preservation of Values:** The woman in this model maintains her religious and cultural values in confronting the challenges of modernity. In line with Henri Tajfel's social identity theory, her sense of self is rooted in belonging to a religious community—the "religious we"—which shapes identity boundaries and social interactions.
- 3- Responsibility:** The woman bears moral and social responsibility toward herself, her family, and society, reflecting Charles Cooley's notion that identity is formed through interaction and contrast between

the self and others.

- 4- Progress:** The model emphasizes both material and spiritual dimensions of development. Women pursue knowledge and skills for personal and societal advancement, while growth is realized in harmony with familial and social roles.
- 5- Independence:** The woman is recognized as possessing intellectual autonomy, enabling her to make informed decisions regarding her life and future.

Moreover, the *Third Model of Woman* presents a distinctive ontological interpretation of women's inclusivity and multidimensional identity. The principal identity dimensions in this model are as follows:

- 1- Religious and Spiritual Identity:** In the Third Model, woman is viewed as a devout Muslim committed to Islamic values and moral principles—such as faith in God, adherence to Islamic ethics, and striving for spiritual growth. Her religious identity constitutes the foundation upon which other aspects of her being are built.
- 2- Familial Identity:** Unlike feminist frameworks, the Third Model emphasizes the woman's role within the family as a compassionate wife, caring mother, and active family member. She plays a central role in nurturing morally and spiritually elevated human beings, which is essential to the moral and social advancement of society.
- 3- Social Identity:** The model underscores women's active and effective participation in social life. Women are encouraged to engage in diverse fields—scientific, economic, cultural, and political—contributing to the progress and development of society. Unlike feminist perspectives, the Third Model does not view social identity as being in conflict with familial identity; rather, both dimensions coexist harmoniously and complement one another in the woman's journey toward holistic perfection.
- 4- Individual Identity:** The model highlights women's independence and self-confidence, recognizing their inherent right to actualize their talents and abilities. Women are encouraged to pursue personal growth and self-fulfillment as an integral part of their broader identity development.
- 5- Cultural Identity:** Within this framework, women are seen as both preservers and reformers of culture. While respecting societal traditions and customs, they are also expected to contribute to the preservation, refinement, and advancement of national and cultural values, thereby serving as mediators between heritage and modernity.
- 6- Athletic Identity:** The Third Model stresses the significance of physical activity for women while simultaneously adhering to religious and cultural norms and acknowledging natural and role-based distinctions between genders. Sports are not merely seen as a means of maintaining health but as an instrument for empowerment, enhancing self-confidence, and strengthening women's capacity for active social engagement.

7- Scientific and Intellectual Identity: The model attaches high importance to women's pursuit of knowledge, research, and participation in the production and dissemination of science. Women are viewed as intellectual, creative, and capable contributors to the scientific community, with both the right and the duty to seek knowledge. The post-revolutionary increase in women's participation in universities and research centers stands as tangible evidence of the realization of this aspect of the Third Model.

8- Political Identity: Women's political identity in the Third Model is grounded in Islamic values, justice-seeking, accountability, and active participation in shaping the destiny of society. Their involvement in political life contributes positively to the moral and civic culture of the community, promoting ethical governance, justice, and civic engagement. Unlike traditional frameworks that marginalized women from political life—and unlike Western models that insist on complete gender uniformity while neglecting biological and social distinctions—the Third Model advocates gender equality in rights and opportunities while recognizing the natural and functional differences between men and women.

Recommendations

To institutionalize and operationalize the “Third Model of Woman,” several strategies are proposed across individual, familial, and structural levels:

≠ *Individual level:*

- Strengthening ethical and religious foundations to preserve women's identity amid modern challenges.
- Fostering self-awareness and self-confidence to enable women to recognize their capacities and intrinsic values.
- Expanding educational and skill-building opportunities for women to enhance their societal engagement.
- Encouraging balance among multiple life roles, including those of spouse, mother, student, employee, and social actor.
- Promoting active participation of women in socio-cultural activities to raise public awareness and contribute to community development.

≠ *Family level:*

- Supporting women's education and employment as pathways for personal and familial advancement.
- Promoting equitable distribution of household responsibilities.
- Presenting exemplary female role models for younger generations to emulate.

≠ *Social and institutional level:*

- Ensuring equal access for women to educational, occupational, managerial, and political opportunities.
- Supporting empowerment-oriented programs for women.
- Expanding supportive infrastructures such as childcare centers, eldercare facilities, and public transportation to facilitate women's

public participation.

- Counteracting negative and discriminatory attitudes toward women's social roles.
- Promoting the "Third Model of Woman" through media and educational systems to raise awareness and reshape public perceptions.
- Organizing conferences and workshops dedicated to discussing and disseminating this model.
- Encouraging systematic, policy-oriented research on women's issues to inform effective governance.

Social Implications

The active presence of women in scientific, cultural, social, and political arenas after the Islamic Revolution—while upholding religious and familial values—exemplifies the realization of the *Third Model of Woman*. This model reflects a dynamic, context-sensitive, and evolving conception of identity. Its central feature lies in presenting an integrated and balanced image of Muslim women across personal, familial, and sociopolitical spheres, empowering them to participate meaningfully in shaping societal destiny. Hence, the Third Model of Woman should be given serious consideration in state-level policy formulation.

Originality and Value

This study offers significant originality and scholarly value in several respects:

- 1- It specifically addresses women's identity through the lens of Ayatollah Khamenei's thought.
- 2- It provides a comprehensive analytical framework encompassing cognitive, attitudinal, and behavioral dimensions of female identity.
- 3- Methodologically, the application of *networked thematic analysis* in exploring women's identity components within Khamenei's intellectual paradigm represents a distinct innovation.

Keywords: Islam; Iran; Third Model of Woman; Ayatollah Khamenei; Muslim Woman; Women's Happiness; Women's Identity.

مؤلفه‌های هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای

ملیحه حاجی حسن

دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.
malihehajihasn@gmail.com 0009-0003-4084-7580

مهدی نادری

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول).
mahdinaderi35@gmail.com 0000-0002-8336-0110

چکیده

اساساً رویکردهای نظری پیرامون مسئله زن می‌کوشند الگوهای مطلوبی از هویت زن ارائه دهند تا از رهگذر آن، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در رابطه با مسئله زنان در سطح خانواده و جامعه عملیاتی گردد. نظر به اهمیت مسئله، هدف از این مقاله شناسایی و ارائه تصویری از الگوی مطلوب زن ناظر بر گفتمان انقلاب اسلامی است که در مقام نظر و عرصه عمل، در تقابل با الگوی زن لیبرال و الگوی زن سنتی در جامعه ایران می‌باشد. در این راستا، این نوشتار ناظر بر نقش آیت‌الله خامنه‌ای به‌مثابه رهبر و ایدئولوگ انقلاب اسلامی، با کاربست روش تحلیل مضمون شبکه‌ای و بهره‌گرفتن از نرم‌افزار (MAXQDA) درصدد پاسخ به این سؤال اصلی است: «مؤلفه‌های هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای چیست؟». یافته‌های پژوهش بر این نکته تأکید دارد که الگوی سوم زن در نگاه آیت‌الله خامنه‌ای از یک‌سو، بر هویت تکاملی و متعالی زن استوار شده است و از سوی دیگر، به‌طور نظام‌مند و چندجانبه ابعاد بینشی، گرایشی و رفتاری هویت زن را در ساحت‌های فردی و اجتماعی، و همچنین مادی و معنوی را دربرمی‌گیرد. تجربه عملی انقلاب اسلامی در مسئله زنان بیانگر این است که زن مسلمان با حفظ نقش مادری و همسری می‌تواند بر خلاف الگوهای لیبرالی و سنتی، با عزت و کرامت در عرصه‌های علمی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و ورزشی، نقش‌آفرینی متعالی داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: هویت زنان، انقلاب اسلامی، الگوی سوم زن، فمینیسم، تحلیل مضمون، آیت‌الله خامنه‌ای.

شاپای الکترونیک: ۲۵۸۸-۶۵۵X / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه علمی راهبرد اجتماعی فرهنگی

 10.22034/scs.2025.471607.1591

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرهای مطرح‌شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله می‌باشد و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشریه راهبرد اجتماعی فرهنگی نمی‌باشد.

مقدمه و بیان مسئله

به دلیل بافت اجتماعی و فرهنگی جامعه ایران، هویت زن در دوره معاصر در جدال الگوی سنتی و الگوی نوین در نوسان و سیلان بوده است. از یک‌سو، زن در الگوی سنتی بعضاً در ساختارهای فرهنگی و هویتی متصلب و متعصبانه به‌دور از هرگونه نقش‌آفرینی اجتماعی و سیاسی تحت سلطه آداب و رسوم کهن و نابحق گرفتار بوده است و از سوی دیگر، به دلیل بحران هویتی ناشی از مدرنیسم غربی و همچنین تغییر ساختارهای فرهنگی، سیاسی، اقتصادی جامعه ایران متناسب با ارزش‌ها و هنجارهای لیبرالی در دوران پهلوی، هویت زن همسو با الگوهای متعارف لیبرالی مستمسک شی‌وارگی و کلایی بودن در راستای التذاذ مردانه قرار گرفته است. رژیم پهلوی به‌وسیله شبکه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در صدد نهادینه کردن مؤلفه‌های هویتی جدیدی برای زنان ایرانی در عرصه سیاست‌گذاری، تقنین و اجرا بود و جامعه زنان را به‌سوی هویت «زن مدرن» هدایت و راهبری می‌کرد (ساناساریان، ۱۳۸۴، ص. ۵۷). با پیروزی انقلاب اسلامی، تحولی بینادی در عرصه هویتی زنان جامعه ایران پدید آمد و ارزش و دامنه مشارکت آنان گسترش یافت. امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) با الگوسازی حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها) در جامعه نوپدید انقلابی توانست مؤلفه‌های هویتی زنان را در جنبه‌های گوناگون در نظام اسلامی به‌سوی «زن انقلابی» تغییر ماهیت دهد: «تمام نسخه انسانیت و حقیقت زن در تمام ابعاد، در وجود شخصیت بانوی عصمت خانم فاطمه زهرا (سلام‌الله‌علیها) قابل تصور می‌باشد» (خمینی، ۱۳۹۰، ص. ۱۵).

باین‌حال، در حیات سیاسی و اجتماعی جمهوری اسلامی، عینی‌ترین نمود بحران هویتی [بخشی از] جامعه بانوان ایران را می‌توان در ناآرامی‌ها و اعتراضات ۱۴۰۱ در قالب شعار «زن، زندگی، آزادی» دید که همچنان معرکه نزاع فکری در میان نخبگان و دولتمردان است. گرچه گفتمان انقلاب اسلامی بر خلاف مسیر جهانی به‌صورت نسبی توانسته است تحول بین‌المللی در فضای هویت زن به‌وجود آورد؛ باین‌حال، فقدان عملیاتی شدن و انضمامی‌شدن الگوی هویت مطلوب زن در سطوح اجتماعی و در ابعاد رسمی و غیررسمی، می‌تواند منجر به تعمیق گسل و شکاف هویتی در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت گردد.

هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ناظر بر مسائل زنان منوط به التزام به چهارچوب‌های هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن می‌باشد. بی‌تردید نقش کاریزمایی

رهبران در راهبرد هویتی جامعه کم‌نظیر است. در واقع، رهبران از نظمی جدید سخن می‌گویند که راه‌حل‌های منطقی و نوین برای شکل‌گیری الگوی هویتی مطلوب افراد جامعه خصوصاً زنان ارائه می‌دهند (حسینی، ۱۳۸۸، ص. ۳۳). از این‌رو، شناسایی مؤلفه‌های هویتی الگوی مطلوب زن در گفتمان انقلاب اسلامی اهمیتی دوچندان دارد.

۱. اهداف و سؤال‌های پژوهش

هدف این پژوهش، شناسایی و تبیین مؤلفه‌های هویتی الگوی مطلوب زن در گفتمان انقلاب اسلامی با تکیه اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای است تا از طریق بازخوانی انتقادی الگوهای سنتی و نوین هویت زن در ایران معاصر، زمینه نظری لازم برای سیاست‌گذاری هویتی کارآمد و هم‌راستا با ارزش‌های اسلامی در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی فراهم گردد.

هدف مذکور، در پاسخ به سؤالات زیر محقق می‌گردد:

پرسش اصلی این مقاله عبارت است از: مؤلفه‌های هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای چیست؟

در این راستا، این نوشتار درصدد پاسخ به سؤالات فرعی زیر است:

- ۱- از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، مؤلفه‌های بینشی حاکم بر الگوی مطلوب زن چیست؟
- ۲- از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، مؤلفه‌های گرایشی حاکم بر الگوی مطلوب زن چیست؟
- ۳- از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، مؤلفه‌های رفتاری حاکم بر الگوی مطلوب زن چیست؟
- ۴- از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، هندسه هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن در مقایسه با الگوی زن مدرن و زن سنتی بر اساس چه منطقی استوار شده است؟

۲. پیشینه پژوهش

در رابطه با مسئله هویت زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای آثاری منتشر شده است. بانکی‌پور مجموعه پنج‌جلدی با عنوان کلی «نقش و رسالت زن» با عناوین فرعی «عفاف و حجاب در سبک زندگی ایرانی - اسلامی»، «الگوی زن»، «زن و خانواده»، «جایگاه و مسائل زنان در اسلام و تجدد» و «عرصه‌های حضور اجتماعی زن» تدوین نموده است (بانکی‌پور، ۱۳۹۳). گرچه این مجموعه در گردآوری دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای توفیق داشته؛ اما منظومه‌ای منطقی با ماهیت تبیینی از هویت زن ارائه نداده است. کربلایی‌نظر، کتاب «بازیابی هویت حقیقی زن» در حوزه فردی، خانوادگی و اجتماعی منتشر کرده؛ اما کتاب مذکور صرفاً تنظیم بیانات آیت‌الله

خامنه‌ای بدون ارائه چهارچوب نظام‌مند و شاکله‌ای دقیق از هویت است. جلالی در مقاله‌ای با عنوان «مؤلفه‌های هویت بخشی به زن در اندیشه قرآنی امام خامنه‌ای» مؤلفه‌های هویت‌بخشی به زن با رویکرد قرآنی در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای بررسی کرده‌اند (جلالی و دیگران، ۱۴۰۲). لولآور در مقاله «واکاوی نقش اجتماعی زن از منظر آیت‌الله خامنه‌ای» در ۵ محور تحصیلات، اشتغال، فعالیت‌های سیاسی، عرصه مجاهدت‌ها و ورزش قهرمانی به نقش زنان در اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای پرداخته است (لولآور و دیگران، ۱۳۹۳). هدایت‌نیا در کتاب «الگوی سوم: الگوی رفتاری زن در خانواده و جامعه» تلاش می‌کند به صورت ایجابی به ترسیم خطوط رفتاری زن در خانواده و جامعه بر اساس گفتمان انقلاب اسلامی بپردازد (هدایت‌نیا، ۱۳۹۵). متقی و روشنایی در مقاله «نقش دولت در توسعه و تحدید گفتمان‌های مطالبات مدنی معاصر زن ایرانیان»، مروری بر جنبش‌های زنان و نقش دولت در توسعه و یا تحدید این جنبش و گفتمان‌های مدنی داشته‌اند (متقی و دیگران، ۱۳۹۰).

لازم به ذکر است پژوهش‌های مذکور بیشتر به صورت عام به مسئله زنان و کمتر به هویت زن به صورت مصداقی و جزئی اشاره داشته‌اند. عمده آثار مذکور، صرفاً در مقام گردآوری و تدوین بیانات آیت‌الله خامنه‌ای بدون تبیین و تحلیل محدود شده‌اند. از این رو، نوشتار حاضر از چند جهت نوآوری دارد:

- ۱- مسئله هویت زنان را به صورت خاص در مجموعه بیانات رهبری مورد بررسی قرار داده است.
- ۲- تلاش کرده است نگاه جامع ناظر بر ابعاد بینشی، گرایشی و رفتاری ناظر بر هویت زنان در دیدگاه رهبری داشته باشد.
- ۳- استفاده از روش تحلیل مضمون شبکه‌ای در تبیین مؤلفه‌های هویتی زنان در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای نیز نوآوری از حیث روشی به‌شمار می‌آید.

۳. ملاحظات نظری

۳-۱. مبانی نظری

چارلز هورتون کولی^۱ با ارائه «نظریه آینه‌وار خود» تأثیر عمیقی بر مطالعات هویت، جامعه و خود داشته است. کولی معتقد است هویت فردی مانع در تنهایی بلکه از طریق بازتابی که از دیگران دریافت می‌کنیم شکل می‌گیرد. او استعاره‌ای از «آینه» به کار می‌برد تا توضیح دهد که انسان خود را از طریق نگاه دیگران می‌بیند، درست

1. Charles Horton Cooley

همان‌طور که تصویر خود را در آینه می‌بیند. این نظریه بر شکل‌گیری «خود اجتماعی»^۱ تأکید دارد. خود آینه‌سان، تصویر مشخصی از خود شخص و به تعبیر دیگر، هر برداشت و احساسی که شخص از خود - با رویکرد دیگران نسبت به ما - دارد. به این ترتیب که در افکار دیگران، برداشتی از قیافه، رفتار، هدف‌ها، کردار وجود دارد و این ابعاد، خود به شیوه‌های گوناگون تحت تأثیر حضور «ما» قرار می‌گیرند؛ بنابراین هویت فردی همان است که فرد به واسطه ارتباطات و تعاملات با دیگران و با نظر کردن در آینه افراد دیگر به دست آورده و این هویت انسانی، لازمه اجتماعی فرد است (ریتزر، ۱۳۷۹، ص. ۲۸۸). در این نظریه، مؤلفه‌های هویتی به صورت ضمنی و تجربی در سه مرحله مشخص تعریف می‌شوند:

۱- تصویرسازی اجتماعی از خود: فرد درباره خودش فکر می‌کند که «دیگران چگونه من را می‌بینند؟». در این مرحله، تصویر ذهنی از خود بر پایه نگاه دیگران شکل می‌گیرد.

۲- برداشت از قضاوت اجتماعی: فرد به دنبال این است که دیگران چه قضاوتی درباره او دارند. در این مرحله، ارزش‌گذاری خود بر اساس برداشت از قضاوت دیگران انجام می‌گردد.

۳- پاسخ عاطفی به آن قضاوت: بر اساس نگاه و قضاوت مفروض دیگران، در فرد احساساتی مثل: غرور، شرم، عزت نفس یا تحقیر نسبت به هویت خود شکل می‌گیرد. در واقع، در این دیدگاه مؤلفه‌های هویتی بر مبنای دوگانه هویت خود و دیگری، بازسازی می‌شود.

نظریه مقوله‌بندی هنری تاجفل^۲ بر این نکته تأکید دارد که «هویت» بر اساس احساس تعلق، بیان می‌شود. به تعبیر دیگر، هویت فردی، احساسی است درون‌گروهی که فرد به آن تعلق دارد و نیز احساسی برون‌گروهی که فرد به آن تعلق ندارد. ایشان معتقد است، هویت‌های اجتماعی بر پایه مقایسه فرد میان گروه‌های خود و گروه‌های دیگری شکل می‌گیرد؛ بنابراین هویت اجتماعی اگر مثبت باشد، باید نتیجه بررسی‌ها و مقایسه‌ها به منفعت گروه متعلق انسان منتهی گردد. هنری، هویت اجتماعی را با عضو شدن فرد با گروه پیوند می‌زند و دارای سه ویژگی می‌داند:

۱- احساسات فرد نسبت با گروه و نیز نسبت با دیگری که رابطه‌ای با همان گروه دارند.

1. Social Self
2. Henri Tajfel

۲- آگاهی و شناختی که فرد به گروه خاص دارد.

۳- برخورداری از پیامدهای مثبت یا منفی عضویت گروه (تقوی‌نسب و دیگران، ۱۳۹۶، صص. ۱۷۰-۱۸۰).

بر اساس نظریه تاجفل مقوله‌بندی باعث ساده‌سازی اطلاعات می‌شود؛ اما همچنین زمینه‌ساز شکل‌گیری کلیشه‌ها، تعصبات، تبعیض و تقویت هویت گروهی است. مهم‌ترین مؤلفه هویتی در نظریه مقوله‌بندی اجتماعی، هویت اجتماعی است. نظریه مقوله‌بندی تاجفل، مبتنی بر عناصر سه‌گانه بر سه سطح مؤلفه‌های هویتی تأکید دارد:

۱- سطح «هویت خودی» ناظر بر مقوله‌بندی^۱: در واقع، انسان‌ها دیگران (و خودشان) را به گروه‌هایی با ویژگی‌های مشترک دسته‌بندی می‌کنند؛ به‌عنوان مثال: «زن مسلمان»، «زن غرب‌گرا»، «زن انقلابی».

۲- سطح «هویت ما» ناظر بر همسان‌سازی^۲: افراد خود را با یک گروه اجتماعی خاص هویت‌یابی می‌کنند و احساس تعلق دارند؛ به‌عنوان مثال: «من یک زن مسلمان ایرانی هستم».

۳- سطح «غیریت‌سازی هویت» ناظر بر مقایسه بین گروهی^۳: افراد برای حفظ یا افزایش عزت‌نفس، گروه خود را نسبت به دیگران برتر تلقی می‌کنند.

ترکیب نظریه تاجفل و کولی، امکان شناخت مؤلفه‌های هویتی ناظر بر نظرگاه بینشی، گرایشی و ارزشی آیت‌الله خامنه‌ای را فراهم می‌سازد. کاربرست نظریه‌های مذکور، در شناخت مؤلفه‌های هویتی زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به شرح جدول ذیل است:

جدول (۱): کاربرست نظریه تاجفل و کولی در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

کاربرد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای	مؤلفه نظری (تاجفل/کولی)	بعد هویتی
شناخت و ادراک زن از جایگاه خود در ساختار انقلاب، خانواده، جامعه و تمدن اسلامی	مقوله‌بندی اجتماعی (تاجفل) + تصور از نگاه دیگران (کولی)	بینشی (شناختی)
شناخت و ادراک ارزش‌های حاکم بر هویت زن	شناسایی با گروه (تاجفل) + قضاوت اجتماعی (کولی)	گرایشی (ارزشی)

1. Categorization
2. Identification
3. Social Comparison

کاربرد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای	مؤلفه نظری (تاجفل/کولی)	بعد هویتی
شناخت و ادراک کنش‌های فردی و اجتماعی متعارف حاکم بر هویت زن	مقایسه اجتماعی (تاجفل) + خودسازی از طریق بازخورد (کولی)	رفتاری (کنشی)

۳-۲. تعریف مفاهیم

هویت به معنای مجموعه‌ای از خصوصیات در افراد است که آن‌ها را شبیه یا متمایز از دیگری می‌کند. هویت، خصلت زمانی و تداوم فرانسلی دارد. از یک‌سو، ریشه در گذشته مشترک داشته و گسست از هویت گذشته ممکن نیست و از سوی دیگر، رو به آینده مشترک دارد. هویت را به دو سطح فردی و اجتماعی تقسیم می‌کنند و هر سطح، از عناصری تشکیل می‌شود که احساس تعلق افراد به آنان تفاوت دارد و دارای شبکه‌های پیچیده است؛ بنابراین «هویت یعنی امری تراکمی و انباشتگی که در فرایند و طول زمان شکل می‌گیرد و در مسیر تاریخ، تکامل و تغییر می‌کند» (لطف‌آبادی، ۱۳۹۲، ص. ۶۰). هویت از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای را می‌توان عبارت از: «مجموعه فرهنگ‌ها، باورها، خواست‌ها، آرزوها و رفتارها» دانست (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشگاهیان سمنان، ۱۳۸۵/۸/۱۸).

دگرگونی‌ها در اثر گسترش نوسازی و نوگرایی در عرصه‌های بین‌المللی منجر به تحولاتی در زمینه ساختارهای فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی شده و به تبع آن، سبب تغییراتی در نظریات و دیدگاه‌های متفکران شده است. از این‌رو صاحب‌نظران جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، فرهنگی و سیاسی دیدگاه‌های متفاوتی در رابطه با ماهیت هویت و انواع آن دارند. بر اساس دیدگاه جامعه‌شناسان، هویت بر اساس زمان و مکان ساخته می‌شود. اما بر اساس دیدگاه روان‌شناسان، فرایندهای روانی و ذهنی شخص از دوران کودکی تا بزرگسالی در ساخت و پرداخت هویت اجتماعی فرد تأثیر فراوانی دارد. متفکرانی تلاش کرده‌اند در تبیین هویت بر ساختار میان فرد و جامعه و کنش اجتماعی او ارتباط برقرار کنند و فرایند هویت‌سازی و هویت‌یابی را با تأثیرات دوطرفه افراد و ساختارهای اجتماعی تعریف کنند (ساروخانی و رفعت‌جاه، ۱۳۸۳، ص. ۱۳۸).

۴. روش پژوهش

یکی از روش‌های تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. در تحلیل مضمون، تأکید به

بافت متن شده و از شمارش عبارت و اصطلاح جلوتر رفته و بر شناخت و تبیین ایده‌ها توجه می‌شود. با تحلیل مضمون‌ها، می‌توان از فراوانی‌های نسبی مضامین‌ها و کدها برای مقایسه، تحلیل و ترسیم شبکه مضامین‌ها بهره جست (شیخ‌زاده و دیگران، ۱۳۹۰، ص. ۱۵۷). تحلیل مضمون، راهبرد تحلیل داده‌هاست که با آن داده‌های کیفی، تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی و بازسازی می‌شوند (Green, 1990, p. 367). روش شبکه مضامین یکی از انواع تحلیل مضمون است که در این نوشتار مبنای پیشبرد روش قرار گرفته است. در این روش، بر اساس روندی مشخص، مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی متن)، مضامین سازمان‌دهنده (مضامین دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به مثابه کل) را نظام‌مند می‌کنند (شیخ‌زاده و دیگران، ۱۳۹۰، صص. ۱۶۴-۱۷۳).

نظر به مسئله پژوهش، برای ترسیم هویت مطلوب زن در گفتمان انقلاب اسلامی مجموعه بیانات، نامه‌ها، سیاست‌های کلی نظام و پیام‌های رهبر انقلاب از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۳ ناظر بر مسئله زن به‌عنوان جامعه متنی مدنظر نگارندگان قرار گرفته است. طبقه‌بندی، تحلیل و مقوله‌بندی داده‌ها با کمک نرم‌افزار (MAXQDA) انجام شده است. مراحل پیشبرد روش تحلیل مضمون در ترسیم ذیل قابل مشاهده است:

شکل (۱): منطق پیشبرد پژوهش

در راستای اعتباربخشی نتایج پژوهش، از آن جهت که تحلیل مضمون روش کیفی به‌شمار می‌آید، بیشتر روش‌شناسان در تحقیقات کیفی به‌جای استفاده از واژگان روایی و پایایی از معیار اعتمادپذیری استفاده می‌کنند. گویا و لینکلن برای ارزیابی کیفیت پژوهش‌های کیفی چهار معیار باورپذیری، انتقال‌پذیری، تأییدپذیری و اطمینان‌پذیری را پیشنهاد می‌دهند (اکبری، ۱۳۹۷، ص. ۳۱). در این راستا، نگارندگان با پرهیز از سوءگیری، تمامی داده‌ها را مبنای تحلیل قرار دادند و تلاش نمودند با ثبت و ضبط مراحل تحقیق - مستندسازی چگونگی کدسازی، مقوله‌بندی و ... - امکان واقعی بودن یافته‌ها را نشان دهند و درنهایت با ارائه یافته‌ها به متخصصان امر در قالب روایی تفسیری، تأیید نهایی صورت گرفت.

۵. یافته‌های پژوهش

در این بخش، در راستای پاسخ به پرسش اصلی مقاله تلاش شد مضامین و کدهای مربوط به مؤلفه‌های هویتی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای استخراج گردد. همان‌طور که در جدول ۲ قابل مشاهده است در گام اول و در راستای پاسخ به سؤالات فرعی، ابعاد بینشی، گرایشی و رفتاری مؤلفه‌های هویت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای مورد شناسایی قرار گرفتند.

جدول (۲): مؤلفه‌های هویتی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
در میدان سیاسی، من یک مورد را ذکر می‌کنم. زمان شوروی سابق، در یکی از مهم‌ترین پیام‌بری‌های سیاسی بین دو کشور، امام یک هیئت سه‌نفره فرستادند که یکی‌شان زن بود؛ یک زن قدرتمند که رحمت خدا بر او باد!	مؤلفه توانایی بینش سیاسی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵)	مؤلفه هویتی
قدرت ایمان، راه مجاهدت‌های بزرگ را به روی زنان ایرانی گشود و صحنه‌های شگفت‌انگیز و کم‌نظیری از حضور شجاعانه و فداکارانه و مبتکرانه آنان در میدان‌های دشوار پدید آورد.	مؤلفه شجاعت	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره ملی هفده هزار زن شهید، آزاده و جانباز، ۱۳۹۹/۱۲/۱۹)	
من عرض می‌کنم که شما زنان مسلمان، بانوان انقلاب و بانوانی که می‌توانید برای تاریخ این کشور مایه افتخار باشید.	مؤلفه افتخار و سربلندی	بُعد بینشی: بینش سیاسی		
بی‌شک زنان شهید و جانباز و آزاده — که تعداد آنان را هفده هزار دانسته‌اند — در قله این افتخاراتند	مؤلفه افتخار و سربلندی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره ملی هفده هزار زن شهید، آزاده و جانباز، ۱۳۹۹/۱۲/۱۹)	
شیرزنان انقلاب و دفاع مقدس	مؤلفه الگوسازی	بُعد بینشی:	(بیانات مقام معظم	

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
نشان دادند که الگوی سوم، «زن نه شرقی، نه غربی» است.		بینش سیاسی	رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی زنان و بیداری اسلامی، (۱۳۹۱/۴/۲۱)	
مادر او فاطمه زهرا (سلام‌الله‌علیها) زن دیگری بود که مقامش از زینب کبری (سلام‌الله‌علیها) هم بالاتر بود. این‌ها زنان الگو و نمونه اسلامند. زن امروز دنیا الگو می‌خواهد. اگر الگوی او زینب و فاطمه زهرا (سلام‌الله‌علیها) باشند،	مؤلفه الگوسازی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از پرستاران، (۱۳۷۰/۸/۲۲)	
به خانواده این شهیدان والامقام تبریک می‌گویم و امیدوارم که به برکت خون این زنان شریف و مجاهد، رسانه‌ها و هنرمندان و فرزندان و سینماگرانی بتوانند جهاد بزرگ زن ایرانی مسلمان را به دنیا که سخت محتاج شناختن آن است، بنمایانند.	مؤلفه الگوسازی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، (۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	مؤلفه هویتی
امروز زن مسلمان در کشور ایران، یک موجود سرافراز و عزتمند است. هزاران وسیله تبلیغی، بمباران خبری می‌کنند برای اینکه این واقعیت را واژگون جلوه بدهند؛ اما حقیقت این است. امروز مؤمن‌ترین و انقلابی‌ترین زنان ما، زنان تحصیلکرده ما هستند.	مؤلفه بیداری سیاسی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی زنان و بیداری اسلامی، (۱۳۹۱/۴/۲۱)	
بنده احتمال قوی می‌دهم یکی از عوامل مهم حرکت توأبیین که بُعد در کوفه سر بلند کردند و قیام کردند و آن حادثه بزرگ را راه انداختند، همین فرمایش حضرت زینب و همین خطبه حضرت زینب	مؤلفه بیداری سیاسی	بُعد بینشی: بینش سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار پرستاران و خانواده شهدای سلامت، (۱۴۰۰/۹/۲۱)	

ابعاد کد(۱)	منبع	مقوله کد(۲)	مضمون کد(۳)	متن
				(سلام‌الله‌علیها) بود.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵)	بُعد بینشی: بینش علمی	مؤلفه رشد علمی	زن ایرانی در همه میدان‌ها با موقّیّت و سربلندی و با حجاب اسلامی ظاهر شده. این‌ها رجزخوانی نیست، این‌ها واقعیت‌های محسوس جامعه ما است. ورودی‌های دانشگاه‌های ما یا پنجاه درصد یا بیش از پنجاه درصد دخترهای ما هستند، زن‌های ما هستند. در مراکز علمی حسّاس و مهم که بنده از بعضی از آن مراکز خودم شخصاً بازدید کردم، زنان دانشمند ما آنجا نقش آفرینند.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵)	بُعد بینشی: بینش علمی	مؤلفه تولید علمی	در میدان ادب، ادبیات، شعر، رمان، شرح‌حال‌نویسی، زن‌ها جزو برجسته‌ترین‌هایند.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه تولید هویت زن ارزشی	زن محترم است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه تولید هویت زن ارزشی	زن مسلمان، امروز در کشور ما سرافراز است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه تولید هویت ارزشی زن	مسئله زن - که امروز در دنیا باید به‌عنوان «بحران زن» آن را نامید - یکی از اساسی‌ترین مسائل هر تمدنی، هر جامعه‌ای و هر کشوری است. در این مورد، شما توانسته‌اید به

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
ریزه‌کاری‌هایی، به دقت‌هایی، به سرفصل‌های مهمی دست پیدا کنید و درباره این مسئله ببندیشید. بنابراین آن قضاوت این شد که جمهوری اسلامی به یک قله‌ای دست یافته است که ای‌بسا بسیاری از کشورهای عالم به آن دست نیافته‌اند.				
ما به زنان مسلمان خودمان افتخار می‌کنیم.	مؤلفه تولید هویت زن	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۱/۹/۲۵)	مؤلفه هویتی
زن بودن، برای زن یک نقطه امتیاز است، یک نقطه افتخار است.	مؤلفه تولید هویت زن	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی زنان و بیداری اسلامی، ۱۳۹۱/۴/۲۱)	
زن، در تعریف غالباً شرقی، همچون عنصری در حاشیه و بی‌نقش در تاریخ‌سازی و در تعریف غالباً غربی، به‌مثابه موجودی که جنسیت او بر انسانیتش می‌چربد و ابزاری جنسی برای مردان و در خدمت سرمایه‌داری جدید است، معرفی می‌شد. شیرزنان انقلاب و دفاع مقدس نشان دادند که الگوی سوم، «زن نه شرقی، نه غربی» است.	مؤلفه تولید هویت زن	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	
زن اسلامی عبارت است از آن موجودی که دارای ایمان است، دارای عفاف است، متصدی مهم‌ترین بخش تربیت انسان است، اثرگذار در اجتماع است، دارای رشد علمی و معنوی است، مدیر کانون خانواده	مؤلفه ایمان مؤلفه عفاف مؤلفه انسان‌ساز مؤلفه مدیریت خانواده	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	(بیانات مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	

ابعاد کد (۱)	منبع	مقوله کد (۲)	مضمون کد (۳)	متن
			- مؤلفه آرامش - افزایش - مؤلفه الهی	بسیار مهمّ خانواده است، مایه آرامش جنس مرد است؛ همه این‌ها در کنار خصوصیات زنانگی است، مثل لطافت، مثل رقت قلب، مثل آمادگی دریافت انوار الهی؛ این الگوی زن مسلمان است.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره عظیم حج، ۱۳۷۲/۴/۲۸)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	- مؤلفه ایمان - مؤلفه عفاف	تضييع حقوق زنان، تهمت از سوی کسانی است که شأن والای زن ایرانی را که با حفظ حجاب و حدّ شرعی، در برترین فعالیت‌های کشور شرکت می‌ورزد، نمی‌پسندند و ابتذال حاکم بر روابط زن و مرد و بهره‌کشی ناجوانمردانه از زن در جوامع غربی راه، نسخه مطلوب در حیات اجتماعی زن می‌شمرند.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف	عفت زن، مایه احترام و شخصیت اوست.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف	مسئله بُعد، مسئله اهمیت‌دادن به عفاف در زن است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف	عفت در زن، وسیله‌ای برای تعالی و تکریم شخصیت زن در چشم دیگران، حتی در چشم خود مردان شهوتران و بی‌بندوبار است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای شورای فرهنگی، اجتماعی زنان، ۱۳۷۰/۱۰/۴)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف	باید مسائل ارزشی اسلام در جامعه ما احیاء بشود؛ مثلاً مسئله حجاب، یک مسئله ارزشی است.

ابعاد (کد ۱)	منبع	مقوله (کد ۲)	مضمون (کد ۳)	متن
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف	درعین حال حجاب و عفاف و وجه تمایز میان زن و مرد، فاصله میان زن و مرد، در معرض سوءاستفاده مردان قرار نگرفتن، خود را در حدّ وسیله التذاذ مردان بیگانه و زیاده طلب پایین نیارودن و تحقیر نکردن، جزو خصوصیات زن ایرانی و زن مسلمان امروز است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰)	بُعد بینشی: بینش فرهنگی	مؤلفه عفاف برابر	البته عفاف مرد هم مهم است. عفاف مخصوص زنان نیست؛ مردان هم باید عقیف باشند.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	بُعد بینشی: بینش اجتماعی	مؤلفه جامعه‌ساز	در انقلاب اسلامی و در دفاع مقدس، زنائی ظهور کردند که می‌توانند تعریف زن و حضور او در ساحت رشد و تهذیب خویش و در ساحت حفظ خانه سالم و خانواده متعادل و در ساحت ولایت اجتماعی و جهاد امر به‌معروف و نهی از منکر و جهاد اجتماعی را جهانی کنند و بن‌بست‌های بزرگ را درهم بشکنند.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از پرستاران، ۱۳۷۴/۷/۱۲)	بُعد بینشی: بینش اجتماعی	مؤلفه جامعه‌ساز	اگر زن در جامعه و در محیط زنانه اصلاح شود، جامعه به‌طور کلی اصلاح خواهد شد.
	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	بُعد بینشی: بینش فراملی	مؤلفه تمدن‌ساز	زن مسلمان ایرانی، تاریخ جدیدی را پیش چشم زنان جهان گشود و ثابت کرد.
	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به	بُعد بینشی: بینش فراملی	مؤلفه تمدن‌ساز	زن مجاهد مسلمان ایرانی، معلّم ثانی برای زنان جهان خواهد بود؛

ابعاد (کد ۱)	منبع	مقوله (کد ۲)	مضمون (کد ۳)	متن
	کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶			پس از معلم اول که زنان مجاهد صدر اسلام بودند.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	بُعد بینشی: بینش فراملی	مؤلفه تمدن‌ساز	اقتدار و جذبه تازه‌ای به برکت خون این زنان مجاهد در عصر جدید، ظهور کرده است که زنان را ابتدا در جهان اسلام، تحت تأثیر قرار داد و دیر یا زود در سرنوشت و جایگاه زنان جهان، دست خواهد برد.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱)	بُعد بینشی: بینش فراملی	مؤلفه تمدن‌ساز	اما وقتی پوشش زن، عدم تبرج زن، آرایش نکردن زن در جامعه مطرح شود، دستگاه‌های مسلط تبلیغاتی دنیا سربلند می‌کنند، جنجال می‌کنند؛ این نشان‌دهنده این است که یک فرهنگی، یک سیاستی، یک راهبردی وجود دارد که سال‌های متمادی است دنبال می‌شود و پایه‌اش این است که این جایگاه، این شأن، این موقعیت غلط و اهانت‌آمیز را برای زن تثبیت کنند؛ و متأسفانه کردند.
	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به سمینار بررسی شخصیت زن از دیدگاه حضرت امام خمینی، ۱۳۶۸/۸/۳)	بُعد بینشی: بینش فراملی	مؤلفه تمدن‌ساز	ملت ایران امروز به برکت انقلاب قادر گشته است که نظرگاه جدیدی در باب زن و ارزش‌های او ارایه کند و طراز نوینی از زن برجسته و والا بیافریند. این، توفیقی بزرگ و حرکتی ماندگار و قابل تقلید است. علی‌رغم هیاهوی امتناع و مقاومت از سوی محافل و مطبوعات غرب، نشانه‌ی تأثیر و نفوذ این حرکت را در دنیا می‌توان مشاهده کرد.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان،	بُعد بینشی: بینش حقوقی	مؤلفه حقوق انسانی	ما طرفدار حقوق بشریم و حقوق بشر را هم دنبال خواهیم کرد. کاری هم به گفته فلان کمیسون سازمان

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
ملل و فلان کمیته بین‌المللی نداریم.... منتها چیزی را که آن‌ها مطرح می‌کنند، یک فریب و دروغ می‌دانیم. آن از طرف‌داریشان از حقوق زن، این از طرف‌داریشان از حقوق بشر! مستکبرین و مستبدین و غارتگران عالم و بی‌اعتنایان به حقوق ملت‌ها و نابودکنندگان منافع ملت‌های ضعیف و اشغالگران سرزمین‌های کشورهای ضعیف، امروز پرچم به اصطلاح دفاع از حقوق انسان و حقوق زن را در دست گرفته‌اند!			(۱۳۷۱/۹/۲۵)	
ستم‌هایی که در حق زن روا داشته شده و اسمش ستم است، و چه ستم‌هایی که اسمش هم ستم نیست؛ اما در حقیقت ستم است.	مؤلفه حقوق انسانی	بُعد بینشی: بینش حقوقی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای شورای فرهنگی اجتماعی زنان، ۱۳۶۹/۱۰/۱۶)	
تحمیل کار سنگین بر زن، ظلم به زن است.	مؤلفه حقوق انسانی	بُعد بینشی: بینش حقوقی	(بیانات مقام معظم رهبری در جمع زنان شهر ارومیه، ۱۳۷۵/۶/۲۸)	
زن در مقیاس خانواده و در رابطه‌ی با فرزندان، حق سنگین‌تری دارد؛ البته این هم نه از باب این است که خدای متعال خواسته است جمعی را بر جمع دیگر ترجیح دهد. بلکه به این جهت است که زنان زحمت بیشتری تحمل می‌کنند. این هم عدل الهی است.	مؤلفه حقوق انسانی	بُعد بینشی: بینش حقوقی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از پرستاران، ۱۳۷۳/۷/۲۰)	
امروز مسئله بحران آب و هوا، بحران آب، بحران انرژی، بحران	مؤلفه حقوق انسانی	بُعد بینشی: بینش حقوقی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار	مؤلفه هویتی

ابعاد کد(۱)	منبع	مقوله کد(۲)	مضمون کد(۳)	متن
	جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱			گرم شدن زمین، به عنوان مسائل اصلی بشریت مطرح می‌شود؛ اما هیچ کدام از این‌ها مسائل اصلی بشریت نیست. بیشتر آن چیزهایی که مشکلات اصلی بشریت است، برمی‌گردد به مسائلی که ارتباط پیدا می‌کند با معنویت انسان، با اخلاق انسان، با رفتار اجتماعی انسان‌ها با یکدیگر که یکی از آن‌ها مسئله زن و مرد، جایگاه زن، مسئله زن و شأن زن در جامعه است که این حقیقتاً یک بحران است،
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۸۴/۳/۲۵)	بُعد بینشی: بینش حقوقی	مؤلفه حقوق انسانی	زن به یک جایگاه مصنوعی و تصنعی و تشریفاتی احتیاج ندارد؛ جایگاهی که دون شأن متانت و سکینه و آرامش روحی اوست.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از مداحان سراسر کشور، ۱۳۹۱/۲/۲۳)	گرایش: بُعد معنوی اخلاق	روابط انسانی اخلاق انسانی حرمت انسانی	معنایش این است که زن باید در این صراط حرکت کند؛ عظمت و جلالت و علو مقام و مقدار برای زنان در این راه است؛ راهی که در آن تقوا هست، عفاف هست، دانش هست، نطق هست، ایستادگی در میدان‌های گوناگون محتاج ایستادگی هست، تربیت فرزند هست، زندگی خانوادگی هست؛ همه زینت‌ها و فضیلت‌های معنوی در آن هست؛ زنان باید در این جهت حرکت کنند.
	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به سمینار بررسی شخصیت زن از دیدگاه حضرت امام	گرایش: بُعد معنوی اخلاق	روابط انسانی اخلاق انسانی حرمت انسانی	در مرتبه اول، آن چیزی مهم است که ایران اسلامی آن را قاطعانه رد می‌کند؛ یعنی مرزشکنی در روابط زن و مرد و هتک حرمت انسانی زن و تبدیل آن به وسیله برای التذاد یا

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
دستگاهی برای مصرف مصنوعات پر زرق و برق.			خمینی، (۱۳۶۸/۸/۳)	
این مادران چه کشیدند. این‌ها فرزندان را فرستادند جبهه‌ها؛ بسیاری از آن‌ها شهید شدند، جانباز شدند و این اسوه‌های صبر و مقاومت مثل کوه، استوار ایستادند. این در عرصه مسائل معنوی و انسانی.	صبر و مقاومت انسانی معنویت انسانی	گرایشی: بُعد معنوی اخلاق	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱)	مؤلفه هویت
بیشتر آن چیزهایی که مشکلات اصلی بشریت است، برمی‌گردد به مسائلی که ارتباط پیدا می‌کند با معنویت انسان، با اخلاق انسان، با رفتار اجتماعی انسان‌ها با یکدیگر؛ که یکی از آن‌ها مسئله زن و مرد، جایگاه زن، مسئله زن و شأن زن در جامعه است که این حقیقتاً یک بحران است، منتها به رو نمی‌آورند، مطرح نمی‌کنند و سیاست‌های مسلط در دنیا به‌صرفه خودشان نمی‌دانند و شاید برخلاف راهبردهای اصلی خودشان می‌دانند که این مسئله را مطرح کنند.	معنویت انسانی اخلاق انسانی شان انسانی	گرایشی: بُعد معنوی اخلاق	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱)	
زن باید در این صراط حرکت کند؛ عظمت و جلالت و علو مقام و مقدار برای زنان در این راه است؛ راهی که در آن تقوا هست، عفاف هست،... همه زینت‌ها و فضیلت‌های معنوی در آن هست؛ زنان باید در این جهت حرکت کنند.	پرورش روح عفاف تقوی	گرایشی: بُعد معنوی اخلاق	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از مداحان سراسر کشور، ۱۳۹۱/۲/۲۳)	
در میدان مسابقات ورزشی — واقعاً گاهی انسان قدرت تحسین این شخصیت‌ها را ندارد به اندازه‌ای که شایسته آن هستند — دختر ایرانی	آزادی فعالیت با حجاب، در عرصه‌های گونا گون	گرایشی: بُعد کنش و عمل اخلاقی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵)	مؤلفه هویت

ابعاد (کد ۱)	منبع	مقوله (کد ۲)	مضمون (کد ۳)	متن
				روی سگوی اول مسابقات ایستاده، پرچم و سرود ملی ایران را در مقابل چشم صدها میلیون تماشاچی تلویزیون‌های دنیا بالا برده، باحجاب است، با آن مردی که می‌آید به او مدال بدهد دست نمی‌دهد، یعنی حدّ شرعی را رعایت می‌کند؛ این چیز کمی است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵)	گرایش: بُعد کنش و عمل اخلاقی	آزادی فعالیت با حجاب، در عرصه‌های گوناگون	در مسائل علمی، در مسائل ادبی، در مجریان صداوسیما، بهترین مجریان. در میدان‌های مختلف، زن ایرانی حضور پیدا کرده، در بالاترین سطوح قرار گرفته، با حجاب اسلامی، با رعایت حجاب؛ این خیلی چیز مهمی است. این باطل‌کننده یک زحمت و تلاش دوپست سیصد ساله غرب است.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	گرایش: بُعد کنش و عمل اخلاقی	آزادی فعالیت با حجاب، در عرصه‌های گوناگون	زن می‌تواند در میدان‌های اجتماعی حضور فعال داشته باشد، تأثیرگذاری اجتماعی عمیق داشته باشد. امروز زنان کشور ما در بخش‌های مختلف چنین تأثیرگذاری‌ای دارند؛ در عین حال حجاب و عفاف و وجه تمایز میان زن و مرد، فاصله میان زن و مرد، در معرض سوءاستفاده مردان قرار نگرفتن، خود را در حدّ وسیله التذاذ مردان بیگانه و زیاده‌طلب پایین نیاوردن و تحقیر نکردن، جزو خصوصیات زن ایرانی و زن مسلمان امروز است.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام تشکر	گرایش: بُعد کنش و	آزادی فعالیت با حجاب، در	به بانوان ورزشکاری که نشانه افتخارآمیز پوشش زن ایرانی را به

ابعد کد (۱)	منبع	مقوله کد (۲)	مضمون کد (۳)	متن
	از کاروان ورزشی ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو، ۱۳۹۵/۶/۲	عمل اخلاقی	عرصه‌های گوناگون	رخ همگان کشیدند، به بانوی شجاعی که با حجاب کامل در پیشانی کاروان درخشید و به مربیان و پیشکسوتان ورزش کشور، خوشامد می‌گویم و از همه شما سپاسگزار می‌کنم.
	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به سمینار بررسی شخصیت زن از دیدگاه حضرت امام خمینی، ۱۳۶۸/۸/۳)	رفتاری: بُعد فردی	مجاهدت برای رهایی از ذلت	زن ایرانی و زن مسلمان، به مجاهدت خود برای رهاشدن از دام‌های پرداخته و در راه نهاده فرهنگ تباه‌گر غرب، با اراده‌ایی راسخ ادامه دهد و به‌هیچ‌رو تسلیم اغوای آنان که زن را ابزار برای پیشبرد سیاست‌های ویرانگر و اسارت‌بار خواسته‌اند، نشود.
	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان سراسر کشور، ۱۳۶۸/۱۰/۲۶)	رفتاری: بُعد فردی	مجاهدت برای حجاب و عفاف	درحالی‌که زن در همان حال توانست حجاب و وقار و متانت اسلامی و عفاف و دین و تقوای خود را حفظ کند.
	(خامنه‌ای، بیانات در اجتماع مردم گیلان غرب، ۱۳۹۰/۷/۲۳)	رفتاری: بُعد اجتماعی	حضور شجاعانه و جسور	اینکه در شهر شما یک بانوی مسلمان و شجاع در مقام دفاع می‌تواند سرباز دشمن را اسیر کند و نیروی مهاجم را به خاک و خون بکشد.
مؤلفه هویتی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱)	رفتاری: بُعد اجتماعی	حضور پیشرفت علمی	در عرصه مسائل علمی هم کشور بحمدالله پیشرفت فوق‌العاده‌ای داشته است. این همه زنان دانشمند، استاد در رشته‌های مختلف علمی، در علوم حوزوی، در علوم دانشگاهی - که نمونه‌ای از آن‌ها خوشبختانه شما حضار محترم هستید که در اینجا حضور دارید - همه نشان‌دهنده موفقیت جمهوری اسلامی است.

متن	مضمون (کد ۳)	مقوله (کد ۲)	منبع	ابعاد (کد ۱)
زن امروز ایران، در صحنه علم و سیاست و هنر و در گوناگون فعالیت‌های اجتماعی، از گذشته بسی فعال‌تر و میدان‌دارتر است.	حضور در فعالیت‌های جامعه	رفتاری: بُعد اجتماعی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به سمینار بررسی شخصیت زن از دیدگاه حضرت امام خمینی، ۱۳۶۸/۸/۳)	
حجاب و عفاف ما البته این الگو را داریم، این چهارچوب را داریم، در میان بانوان ما کسانی هستند در حد بسیار خوب، بعضی در حد اعلای این الگو دارند زندگی می‌کنند، بعضی هم در حدود متوسطند؛ به هر حال، این الگو وجود دارد و مبنای کار زن ایرانی این است.	حضور الگو در فعالیت‌های جامعه	رفتاری: بُعد اجتماعی	(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)، ۱۳۹۶/۱۲/۱۷)	
زنانی که اوج احساس و لطف و رحمت زنانه را با روح جهاد و شهادت و مقاومت درآمیختند و مردانه‌ترین میدان‌ها را با شجاعت و اخلاص و فداکاری خود فتح کردند.	حضور شهامت و شهادت	رفتاری: بُعد سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	
امروز در این جا برای تعظیم به ارتش هزاران نفره زنان شهیدی گرد آمده‌اید که در تغییر مسیر تاریخ اسلام و کشور، نقشی شایسته ایفاء کردند و سربلند به محضر خدای متعال رفتند؛ لشکری از فرشتگان که از جان مقدس خویش در راه اسلام مایه گذاردند، تماشایی نبودند و قدم در میدان عمل نهادند و در نقش معماران ایران جدید ظاهر شدند. اینان زنان بزرگی بودند که تعریف جدیدی از «زن» به شرق و غرب ارائه کردند.	حضور شهامت و شهادت	رفتاری: بُعد سیاسی	(بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶)	مؤلفه هویت

در پاسخ به سؤال اصلی باید گفت: موضوع «مؤلفه‌های هویتی زن» یکی از مسائل بنیادین در بیانات آیت‌الله خامنه‌ای است. شناسائی و تحلیل مؤلفه‌های هویتی زن در ابعاد بینشی، گرایشی و رفتاری در گفتمان انقلاب اسلامی می‌تواند چهارچوب هویتی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی عملیاتی برای بهبود و ارتقاء جایگاه و نقش بانوان در جامعه فراهم سازد. نظر به تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه ایران و به تبع آن سیاسی شدن و دوقطبی کردن مسئله زن، رهبر انقلاب در دو سال اخیر، تأکید مضاعف بر معرفی، تبیین و ارائه «الگوی سوم زن» داشته‌اند. گرچه الگوی سوم زن در امتداد همان نگرش نظام‌ساز انقلابی، هویت مبارک و میمونی است که از غلبه هویت‌های غربی و شرقی ممانعت می‌نماید؛ اما آنچه در مقام برنامه‌ریزی و اجرا دیده می‌شود بیانگر این نکته است که عملاً این گفتمان و چهارچوب هویت زن، تقویت نشده و بعضاً برخی از جریان‌های سیاسی همگرا با جریان‌های فکری غربی یا شرقی به آرمان‌زدایی از هویت زن انقلابی مبادرت نموده‌اند (طالبی، ۱۴۰۱).

زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، مبنا و محتوایی دارد که می‌تواند به‌عنوان الگو ارائه شود. در دیدگاه ایشان، زنان وقتی الگویی را انتخاب می‌کنند یعنی به لحاظ رفتار و کارکرد می‌خواهند مانند او باشند. بی‌تردید یکی از مسائل بنیادین در مسئله زنان در جامعه امروز ایران، خلع معرفی الگو مطلوب زن همسو با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه مسلمانی است. در دیدگاه رهبری بر اساس گرایش «توحید محوری»، زنان می‌توانند هم الگو بگیرند و هم الگوساز باشند: «زن، در تعریف غالباً شرقی، همچون عنصری در حاشیه و بی‌نقش در تاریخ‌سازی و در تعریف غالباً غربی، به‌مثابه موجودی که جنسیت او بر انسانیتش می‌چربد و ابزاری جنسی برای مردان و در خدمت سرمایه‌داری جدید است، معرفی می‌شد. شیر زنان انقلاب و دفاع مقدس نشان دادند که الگوی سوم، «زن نه شرقی، نه غربی» است» (بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶). از این جهت لازم است هویت زنان در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای ناظر بر الگوی سوم زن را در سه بُعد بینشی، گرایشی و رفتاری استخراج کرد.

۵-۱. مؤلفه «بینشی» هویت زنان در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

در پاسخ به سؤال فرعی اول مبنی بر شناسایی مؤلفه‌های بینشی هویت زنان، می‌توان گفت آیت‌الله خامنه‌ای معتقد است، اگر کسی بخواهد زن را از فعالیت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی و علمی محروم کند، به خلاف حکم خدا عمل کرده است. مؤلفه بینشی هویت زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، ابعاد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، حقوقی، علمی و فراملی دارد:

یک. بُعد بینش فرهنگی زن (با فراوانی ۲۴,۳ درصد): نتایج تحلیل مضمون با فراوانی ۱۹ مضمون از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای تأکید به‌سزایی بر بینش فرهنگی زن دارد. آیت‌الله خامنه‌ای بر این نکته تأکید دارد که نباید به‌سد کردن بُعد فرهنگی زنان پرداخت بلکه باید زمینه تعالی و تکریم آن را فراهم ساخت (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰). بینش فرهنگی زن در دیدگاه ایشان، ناظر بر مؤلفه‌هایی است: بُعد ارزشمندی زن (۲,۸۶ درصد)؛ بُعد الهی زن (۱,۴۳ درصد)؛ بُعد ایمان زن (۲,۸۶ درصد)؛ بُعد هویت‌سازی زن (۴,۲۹ درصد)؛ بُعد عفاف زن (۱۰ درصد)؛ بُعد انسان‌سازی زن (۱,۴۳ درصد)؛ بُعد مدیریت خانواده زن (۱,۴۳ درصد)؛ بُعد آرامش بخشی زن (۱,۴۳ درصد).

دو. بُعد بینش سیاسی زن (با فراوانی ۱۲,۸۷ درصد): نتایج تحلیل مضمون با فراوانی ۹ مضمون، از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای بر این نکته تأکید دارد که بینش سیاسی زنان در نظام اجتماعی اسلام مورد تأکید است. در رابطه با بینش سیاسی زن در اسلام چنین می‌فرماید: «بنده احتمال قوی می‌دهم یکی از عوامل مهم حرکت توأبیین که بعد در کوفه سر بلند کردند و قیام کردند و آن حادثه بزرگ را راه انداختند، همین فرمایش حضرت زینب (سلام‌الله‌علیها) و همین خطبه حضرت زینب (سلام‌الله‌علیها) بود» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار پرستاران و خانواده شهدای سلامت، ۱۴۰۰/۹/۲۱). بینش سیاسی زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای ناظر بر مؤلفه‌هایی است: بُعد توانایی سیاسی زن (۱,۴۳ درصد)؛ بُعد شجاعت سیاسی زن (۱,۴۳ درصد)؛ بُعد افتخار سیاسی زن (۲,۸۶ درصد)؛ بُعد الگوسازی سیاسی زن (۴,۲۹ درصد)؛ بُعد بصیرت و بیداری سیاسی زن (۲,۸۶ درصد).

سه. بُعد بینش اجتماعی زن (با فراوانی ۲,۸۶ درصد): در دیدگاه رهبری، نقش اجتماعی زن در پیشبرد و تعالی جامعه بی‌بدیل است (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از پرستاران، ۱۳۷۴/۷/۱۲). آیت‌الله خامنه‌ای بیشترین تأکید بر بُعد

جامعه‌سازی زنان (۲,۸۶ درصد) دارد. زنان با نقش بی‌بدیل مادری و همسری و همچنین با ایفای نقش سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌توانند دوشادوش مردان و حتی مقدم بر آن‌ها در مسیر جامعه‌سازی مؤثر و نقش‌آفرین باشند.

چهار. بُعد بینش علمی زن (با فراوانی ۲,۸۶ درصد): آیت‌الله خامنه‌ای بر این نکته تأکید دارد که زنان توانایی پیمودن مدارج علمی بالا را دارند. رهبری در رابطه با میدان فعالیت و تلاش علمی زنان می‌فرماید: «ورودی‌های دانشگاه‌های ما یا پنجاه درصد یا بیش از پنجاه درصد دخترهای ما هستند، زن‌های ما هستند. در مراکز علمی حساس و مهم که بنده از بعضی از آن مراکز خودم شخصاً بازدید کردم، زنان دانشمند ما آنجا نقش‌آفرینند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴۰۱/۵/۵). بینش علمی نسبت به زن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای ناظر بر ابعادی است: بُعد توانایی رشد علمی زنان (۱,۴۳ درصد)؛ و بعد تولیدات علمی زنان (۱,۴۳ درصد).

پنج. بُعد بینش فراملی زن (با فراوانی ۷,۱۴ درصد): نگاه و بینش رهبری درباره نقش زن ایرانی در جهان، یک رویکرد تمدن‌گرایی اسلامی است: «زن مسلمان ایرانی، تاریخ جدیدی را پیش چشم زنان جهان، گشود و ثابت کرد که می‌توان زن بود، عفیف بود، محجبه و شریف بود، و درعین حال، در متن و مرکز بود... زن مجاهد مسلمان ایرانی، معلم ثانی برای زنان جهان خواهد بود پس از معلم اول که زنان مجاهد صدر اسلام بودند» (مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶).

شش. بُعد بینش حقوقی زن (با فراوانی ۸,۵۷ درصد): آیت‌الله خامنه‌ای تأکید به‌سزایی بر جایگاه و اهمیت حقوق زن در جامعه دارد. به اعتقاد ایشان، در میدان فعالیت گوناگون اقتصادی، اجتماعی، علمی نباید بر زن تحمیل و اجبار کرد: «بیشتر آن چیزهایی که مشکلات اصلی بشریت است، برمی‌گردد به مسائلی که ارتباط پیدا می‌کند با معنویت انسان، با اخلاق انسان، با رفتار اجتماعی انسان‌ها با یکدیگر که یکی از آن‌ها مسئله زن و مرد، جایگاه زن، مسئله زن و شأن زن در جامعه است؛ که این حقیقتاً یک بحران است» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از بانوان نخبه، ۱۳۹۰/۳/۱).

۵-۲. مؤلفه «گرایش» هویت زنان در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

در پاسخ به سؤال فرعی دوم مبنی بر شناسایی مؤلفه‌های گرایشی هویت زنان،

می‌توان گفت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای مؤلفه‌های گرایش هویت زن ناظر بر دو بعد معنوی و اخلاقی است:

یک. بُعد گرایش معنوی زن (با فراوانی ۲۰,۰۲ درصد): در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای زن می‌تواند در راه تکامل معنوی و نفسانی رشد نمایند: «زنان، در صراط باید حرکت کنند؛ علو مقام و جلالت و مقدار ارزشی برای زن در این صراط است... آن تقوا و عفاف است... تمام فضیلت و زینت معنوی در آن وجود دارد. زنان باید در این مسیر حرکت کنند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از مداحان سراسر کشور، ۱۳۹۱/۲/۲۳). در این دیدگاه، گرایش معنوی زن سطوح و ابعادی دارد: روابط متعالی انسانی (۲,۸۶ درصد)، اخلاق انسانی (۴,۲۹ درصد)، حرمت الهی انسانی (۲,۸۶ درصد)، صبر و مقاومت انسان (۱,۴۳ درصد)، معنویت انسانی (۲,۸۶ درصد)، شانیت الهی انسانی (۱,۴۳ درصد)، پرورش روح (۱,۴۳ درصد)، عفاف (۱,۴۳ درصد)، تقوی (۱,۴۳ درصد).

دو. بُعد گرایش اخلاقی زن (با فراوانی ۵,۷۱ درصد): در نگاه رهبری تأکید بر فراهم‌سازی زمینه رشد و کمال اخلاقی است که خداوند در دین الهی برای انسان‌ها و مرد و زن به‌صورت برابر در نظر گرفته است. امری که در صورت تحقق آن مسیر تعالی و پیشرفت جامعه، خوشبختی خانواده و تربیت انسان‌های والامقام فراهم می‌گردد. حضور پُرفروغ و اخلاقی زنان با عفاف و حجاب در میادین ورزشی از مصادیقی است که مورد اشاره در این رابطه می‌باشد (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰).

۵-۳. مؤلفه «رفتاری» هویت زنان در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

در پاسخ به سؤال فرعی سوم مبنی بر شناسایی مؤلفه‌های رفتاری هویت زنان، می‌توان گفت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به لحاظ هویتی، رفتار زنان شامل ابعاد فردی، اجتماعی و سیاسی است:

یک. بُعد رفتار فردی و خانوادگی زنان (با فراوانی ۲,۸۶ درصد): آیت‌الله خامنه‌ای معتقد است نقش زن در خانواده، طبیعی‌ترین، فطری‌ترین و مطلوب‌ترین نقش او به‌شمار می‌آید: «طبیعی‌ترین و فطری‌ترین و مطلوب‌ترین کار برای زنان، کار در خانه است» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از خواهران متخصص رشته پزشکی و مامایی، ۱۳۷۲/۹/۸) و ضمن تأکید بر خانه‌داری به‌مثابه یک شغل بر ضرورت ارزش‌گذاری آن نیز تأکید دارد: «خانه‌داری یک شغل است؛ شغل بزرگ،

شغل مهم، شغل حساس، شغل آینده‌ساز... زن در خانواده عنصر محوری است... مرد باید قدر دان باشد. جامعه باید قدر دان باشد. حتماً بایستی بر روی کار زن‌های خانه‌دار ارزش‌گذاری ویژه بشود» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از خواهران متخصص رشته پزشکی و مامایی، ۱۳۷۲/۹/۸) و بر این نکته تأکید می‌کند که باید خانه‌داری در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای در مؤلفه رفتار فردی زنان، بیشترین تأکید بر مجاهدت زن برای رهایی از ذلت (با فراوانی ۱،۴۳ درصد) و مجاهدت زن برای حجاب و عفاف (با فراوانی ۱،۴۳ درصد) شده است.

دو. بُعد رفتار اجتماعی زنان (با فراوانی ۵،۷۱ درصد): در بیانات رهبری در خصوص رفتار و مشارکت اجتماعی زنان، تأکید فراوان شده است: «زنان در هر جامعه سالم بشری قادرند و می‌باید فرصت پیدا کنند که در حد سهم خود، تلاش و مسابقه خویش را در پیشرفت‌های علمی و اجتماعی و سازندگی و اداره این جهان به عهده بگیرند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۶۸/۸/۳). در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای تأکید بر بُعد رفتار اجتماعی زنان با ویژگی‌های هویتی همچون حضور جسورانه زنان در جامعه (۱،۴۳ درصد)؛ حضور علمی زنان در جامعه (۱،۴۳ درصد)؛ حضور پویای زنان در جامعه (۱،۴۳ درصد) و حضور زنان الگوساز در جامعه (۱،۴۳ درصد) شده است.

سه. بُعد رفتار سیاسی زنان (با فراوانی ۲،۸۶ درصد): دیدگاه رهبری نسبت به رفتار سیاسی زنان، دقیقاً مناسب با سیر موضوعات سیاسی جامعه بوده و ایشان حضور زنان را در عرصه‌های گوناگون سیاسی و اجتماعی به رسمیت می‌شناسند: «زنانی که اوج احساس و لطف و رحمت زنانه را با روح جهاد و شهادت و مقاومت در آمیختند و مردانه‌ترین میدان‌ها را با شجاعت و اخلاص و فداکاری خود فتح کردند» (بیانات مقام معظم رهبری، پیام به کنگره هفت هزار زن شهید کشور، ۱۳۹۱/۱۲/۱۶). در این دیدگاه بر نقش فعالانه، مجاهدانه، شجاعت‌گونه و شهادت‌گونه زن تأکید شده است.

۴-۵. مقایسه مؤلفه‌های هویتی زنان در بیانات آیت‌الله خامنه‌ای

در راستای پاسخ به پرسش فرعی چهارم، باید گفت بررسی مؤلفه‌های هویتی زنان در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، حکایت از این نکته دارد که بیشترین تأکید بر مؤلفه بینشی هویت زنان است. دلیل این امر، این است که با اصلاح باور و بینش، زمینه اصلاح گرایش و رفتار در زنان فراهم می‌گردد. نکته قابل توجه دیگر این است که بُعد

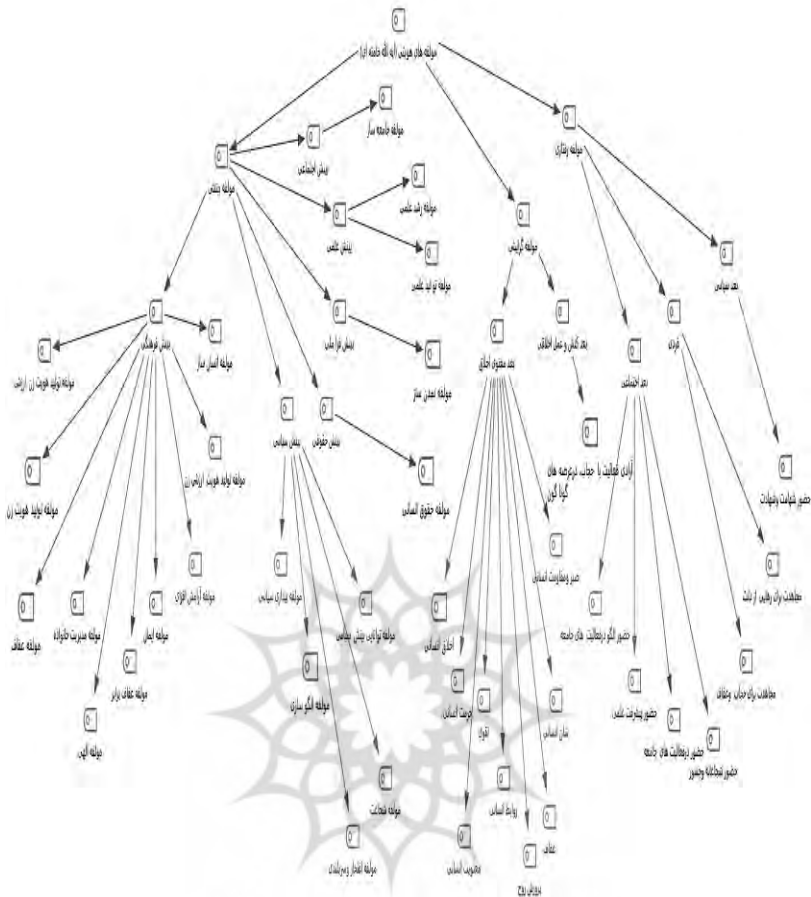
بینش فرهنگی زن، بیشترین تأکید در دیدگاه رهبری دارد و این امر بیانگر این است که اصلاح، تکامل و رشد جایگاه مطلوب هویت زنان در جامعه منوط به اتخاذ رویکرد فرهنگی می‌باشد.

در رابطه با مؤلفه گرایشی هویت زنان باید توجه کرد در دیدگاه رهبر انقلاب اساساً تعالی انسان در گروه گرایش به معنویات و اخلاق است. از این‌روست که رهبری بر بعد معنوی انسان و به تبع آن زن تأکید فراوانی داشته و پیمودن مراتب عالی روحانی برای زنان را متأثر از الگوی فاطمی و زینبی (سلام‌الله‌علیها) امری ممکن و لازم می‌داند. در واقع خودسازی زن زمینه رفتار فردی، خانوادگی و اجتماعی سیاسی او خواهد بود.

آنچه که به لحاظ مؤلفه رفتاری هویت زن در دیدگاه رهبری مطرح است این است که زن در کنار نقش والای همسری و مادری امکان حضور و مشارکت فعال فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در جامعه و به تبع آن نقش آفرینی دارد. دیدگاهی که ناقد نگاه ابزاری به زن در جامعه و صرفاً التذاذی جنسی برای وی است.

جدول (۳): مؤلفه هویتی حاکم بر الگوی مطلوب زن در دیدگاه رهبری

مؤلفه	ابعاد	درصد فراوانی
مؤلفه بینشی هویت زن	بُعد بینش فرهنگی زن	۲۴,۳
	بُعد بینش سیاسی زن	۱۲,۸۷
	بُعد بینش اجتماعی زن	۲,۸۶
	بُعد بینش علمی زن	۲,۸۶
	بُعد بینش فراملی زن	۷,۱۴
مؤلفه گرایشی هویت زن	بُعد بینش حقوقی زن	۸,۵۷
	بُعد گرایش معنوی زن	۲۰,۰۲
مؤلفه رفتاری هویت زن	بُعد گرایش اخلاقی زن	۵,۷۱
	بُعد رفتار فردی زنان	۲,۸۶
	بُعد رفتار اجتماعی زنان	۵,۷۱
	بُعد رفتار سیاسی زنان	۲,۸۶

شکل (۲): شبکه مضامین مؤلفه‌های هویت زنان در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

نتیجه‌گیری

شناخت و تبیین هویت زن در «الگوی سوم زن»، مسئله‌ای با اهمیت، چندوجهی و همچنین لازم و ضروری در گفتمان معاصر ایران در راستای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تقنین و اجرا است. الگوی سوم زن، در واقع تلاشی برای ارائه تصویری جامع و متعادل از هویت زن مسلمان در دنیای معاصر است که نه به‌طور کامل در چهارچوب الگوهای سنتی محدود می‌شود و نه تقلیدی صرف از الگوهای غربی است.

از یک‌سو، هویت زن در الگوی سوم، مبتنی بر پنج ویژگی اصلی است:

۱- تعادل: زن در این الگو، بر خلاف الگوهای فمینیستی می‌تواند همزمان هم مادر

- و همسری موفق باشد و هم در جامعه نقشی فعال و مؤثر ایفا نماید.
- ۲- **حفظ ارزش‌ها:** زن در این الگو برای غلبه بر چالش‌های دنیای نوین مبادرت به حفظ ارزش‌های دینی و فرهنگی خود می‌کند. در واقع، همسو با هنری تاجفل، هویت زن در الگوی سوم با احساس تعلق به دین معنا می‌یابد. در این معنا، زن به «مای» دینی تعلق دارد و بر مبنای آن با گروه‌های دیگر، مرزبندی هویتی پیدا می‌کند و از پیامدهای آن برخوردار می‌گردد.
- ۳- **مسئولیت‌پذیری:** زن در این الگو، در قبال خود، دیگری، خانواده و جامعه مسئولیت دارد و در راستای آن تلاش می‌کند. در واقع، همان‌طوری که چارلز کولی اشاره می‌کند در این الگو، هویت زن در تعامل / تقابل گروه‌های خود با گروه‌های دیگری شکل می‌گیرد.
- ۴- **پیشرفت:** زن در این الگو، با کسب دانش و مهارت‌های جدید به دنبال رشد و تعالی فردی و اجتماعی است؛ البته رشد و تعالی زن، همچون الگوهای لیبرالی صرفاً مادی نیست بلکه توأمان مادی و معنوی است و به صورت چندجانبه در تعامل با نقش همسری، مادری و اجتماعی تحقق می‌یابد.
- ۵- **استقلال:** زن در این الگو، با استقلال فکری می‌تواند در رابطه با آینده زندگی خود تصمیم بگیرد.

از سوی دیگر، هویت زن در الگوی سوم، **تفاسیر ماهوی متفاوت از شمول و**

- ابعاد هویتی زن** دارد. مهم‌ترین ابعاد هویتی زن در الگوی سوم به شرح ذیل است:
۱. **هویت دینی و معنوی:** زن در الگوی سوم، به‌عنوان یک مسلمان معتقد و متعهد به ارزش‌ها و هنجارهای اسلامی - از قبیل ایمان به خدا، پایبندی به اخلاقیات اسلامی و تلاش برای رشد معنوی - شناخته می‌شود.
 ۲. **هویت خانوادگی:** بر اساس الگوی سوم زن، نقش زن در خانواده - بر خلاف الگوی فمینیستی - در مقام همسری مهربان، مادری دلسوز و عضوی فعال می‌باشد که نقش محوری در فرایند تربیت انسان متعالی در روند پیشرفت جامعه دارد.
 ۳. **هویت اجتماعی:** در این الگو، بر حضور فعال و مؤثر زن در جامعه تأکید می‌شود و زن می‌تواند در عرصه‌های مختلف اجتماعی، علمی، اقتصادی و سیاسی نقش ایفا نماید و در پیشرفت و تعالی جامعه سهیم باشد؛ البته برخلاف الگوی فمینیستی هویت اجتماعی زن در تعارض با هویت خانوادگی قرار

- نمی‌گیرد بلکه همسو و هم‌عرض یکدیگر در مسیر تکامل زن قرار دارند.
۴. **هویت فردی:** در این الگو ضمن اهمیت به استقلال و خودباوری زن، برای زن حق مسلمی است که استعدادها و توانایی‌های خود را شکوفا نمایند و در جهت رشد و تعالی فردی خود تلاش کند.
۵. **هویت فرهنگی:** زن در این الگو، ضمن احترام به سنت‌ها و آداب و رسوم جامعه، می‌تواند در جهت حفظ ارزش‌های فرهنگی و ملی و همچنین اصلاح و بهبود آن‌ها ایفای نقش نماید.
۶. **هویت ورزشی:** در الگوی سوم، ضمن تأکید بر اهمیت ورزش برای زنان، بر خلاف الگوهای لیبرالی و سکولار بر رعایت موازین شرعی و فرهنگی و همچنین تفاوت‌های طبیعی و نقش‌های متفاوت آن‌ها توجه می‌شود. این الگو، با نگاهی جامع و متعادل، ورزش را نه تنها به‌عنوان فعالیتی برای حفظ سلامت، بلکه به‌عنوان ابزاری برای توانمندسازی زنان، ارتقاء اعتماد به نفس، و حضور مؤثرتر آنان در جامعه می‌نگرد.
۷. **هویت علمی زن:** الگوی سوم زن بر اهمیت دانش‌اندوزی، پژوهش و مشارکت زنان در تولید و نشر علم تأکید دارد. در این الگو، زن موجودی اندیشمند، خلاق و توانمند در عرصه علم و دانش به‌حساب می‌آید و زنان همچون مردان، حق و بلکه وظیفه دارند که در مسیر کسب علم و دانش گام بردارند. بعد از انقلاب اسلامی، حضور پُررنگ زنان در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، مصداقی از تحقق الگوی سوم زن در عرصه علم و دانش است.
۸. **هویت سیاسی:** هویت سیاسی زن در الگوی سوم، بر پایه اصولی چون ارزش‌های اسلامی، عدالت‌خواهی، مسئولیت‌پذیری و مشارکت فعال در سرنوشت جامعه شکل می‌گیرد. حضور زن در عرصه حیات سیاسی تأثیرگذاری مثبتی بر فرهنگ سیاسی جامعه خواهد داشت و می‌تواند به ترویج ارزش‌های اخلاقی، عدالت‌خواهی و مشارکت مدنی در جامعه کمک شایانی نماید. هویت سیاسی زن در الگوی سوم، بر خلاف الگوی سنتی، که عمدتاً از عرصه‌های سیاسی و اجتماعی خارج بود و بعضاً حقوق و توانمندی‌ها او دیده نمی‌شد و بر خلاف الگوی غربی که بر تشابه کامل زن و مرد در همه زمینه‌ها و نادیده گرفتن تفاوت‌های جنسیتی تأکید می‌شود؛ ضمن تأکید بر حقوق برابر زن و مرد، به تفاوت‌های طبیعی و نقش‌های متفاوت آن‌ها نیز توجه دارد.

در مجموع باید گفت حضور گسترده زنان در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پس از انقلاب اسلامی ایران با عنایت به حفظ ارزش‌های دینی و خانوادگی - بر خلاف الگوهای فمینیستی و سکولار - نمونه‌ای از تحقق الگوی سوم زن است. باید توجه کرد هویت زن در الگوی سوم ناظر به شرایط زمان و مکان، هویتی پویا و در حال تکامل می‌باشد و مهم‌ترین ویژگی آن، ارائه تصویری جامع و متعادل از زن مسلمان در عرصه فردی، خانوادگی، سیاست و اجتماع در راستای سهیم‌شدن در سرنوشت جامعه می‌باشد.

پیشنهادات برای گفتمان‌سازی و سیاست‌گذاری:

در راستای گفتمان‌سازی و سیاست‌گذاری برای عملیاتی شدن و نهادینه کردن هویت زن در الگوی سوم می‌توان پیشنهادهایی را در سطح فردی، خانوادگی و همچنین ساختاری و نهادی ارائه داد:

الف) در سطح فردی:

- ≠ تقویت بنیان‌های اخلاقی و دینی برای حفظ هویت زن و مواجهه با چالش‌های دنیای پیشرفته؛
- ≠ لزوم خودباوری و خودشناسی زنان ضمن به‌منظور شناخت دقیق از استعدادها، توانایی‌ها و ارزش‌های خود؛
- ≠ زمینه‌سازی کسب دانش و مهارت‌های جدید برای زنان در راستای ایفای نقش مؤثرتر در جامعه؛
- ≠ تعادل بین ابعاد و سطوح مختلف زندگی زنان همچون نقش همسری، مادری، دانشجو بودن، شاغل بودن و همچنین فعالیت اجتماعی؛
- ≠ مشارکت فعالانه زنان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی به‌منظور ارتقاء سطح آگاهی جامعه و حل مشکلات آن.

ب) پیشنهادات در سطح خانواده:

- ≠ لزوم پشتیبانی خانواده از تحصیل و اشتغال زنان در راستای رشد و پیشرفت آنان؛
- ≠ لزوم تقسیم عادلانه وظایف خانواده؛
- ≠ لزوم الگوسازی متعالی از زنان پیشگام، توانمند و موفق برای دختران.

پ) پیشنهادات در سطوح اجتماعی و نهادی:

- ≠ ایجاد فرصت‌های مختلف آموزشی، شغلی، مدیریتی و سیاسی برابر برای بانوان؛
- ≠ حمایت از طرح‌ها و برنامه‌های توانمندی‌سازی زنان در جامعه؛

≠ توسعه زیرساخت‌هایی نظیر مهدکودک‌ها، مراکز نگهداری سالمندان و وسایل حمل‌ونقل عمومی برای حضور فعال زنان در جامعه؛

≠ تغییر نگرش‌های منفی و تبعیض‌آمیز نسبت به نقش مؤثر زنان در جامعه؛

≠ ترویج الگوی سوم زن در رسانه‌ها و نظام آموزشی به‌منظور آگاهی‌بخشی جامعه و تغییر نگرش‌ها؛

≠ برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی در مورد الگوی سوم زن؛

≠ لزوم پژوهش و تحقیق هدفمند در رابطه با مسائل زنان به‌منظور دستیافتن به راه‌حل‌های مناسب در راستای سیاست‌گذاری‌های مؤثر.

فهرست منابع

- بانکی‌پور، امیرحسین (۱۳۹۳). *نقش و رسالت زن*. تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.
- تقوی‌نسب، سیدمجتبی و دیگران (۱۳۹۶). بررسی عوامل مرتبط با هویت اجتماعی زنان. *فصلنامه زن و جامعه*، ۸(۳۲)، ۱۶۵-۱۸۴.
- جلالی، سیده‌فاطمه معصومه؛ شفیعی، سیدحسین و سبحانی، فرزانه (۱۴۰۲). مؤلفه‌های هویت‌بخشی به زن در اندیشه قرآنی امام خامنه‌ای. *دوفصلنامه قرآن و علم*، ۱۷(۳۳).
- حسینی، حسین (۱۳۸۸). *رهبری و انقلاب*. تهران: نشر عروج.
- خامنه‌ای، سیدعلی: <https://farsi.khamenei.ir>
- خمینی، روح‌الله (۱۳۹۰). *تبیان هشتم جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)*. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه).
- ریتزر، جورج (۱۳۷۹). *نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر*. تهران: ساروخانی، باقر و رفعت‌جاه، مریم (۱۳۸۳). زنان و بازتعریف هویت اجتماعی. *مجله پژوهش زنان*، ۵(۲)، ۷۱-۹۱.
- ساناساریان، الیز (۱۳۸۴). *جنبش حقوق زنان در ایران، طغیان، افول و سرکوب از ۱۲۸۰ تا انقلاب ۵۷*. ترجمه احمدی‌خراسانی، تهران: انتشارات اختران.
- شیخ‌زاده، محمد و دیگران (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۵(۲)، ۱۵۱-۱۹۸.
- طالبی، سارا (۱۴۰۱/۱۰/۱۴). *سخنرانی خانم سارا طالبی در دیدار جمعی از بانوان*

فرهینخته با رهبری. بازیابی از: <https://farsi.khamenei.ir>

کربلایی نظر، محسن (۱۳۹۰). کتاب زن و بازیابی هویت حقیقی. تهران: انقلاب اسلامی.
 لطف‌آبادی، محسن (۱۳۹۲). بازخوانی نظری مفهوم هویت. خردنامه، ۵۴-۶۵، (۲)، ۵۴-۶۵.
 لول‌آور، منصوره و شاهمرادی زواره، راضیه (۱۳۹۳). واکاوی نقش اجتماعی زن از
 منظر آیت‌الله خامنه‌ای. نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان، ۴(۱)، ۹-۲۸.
 متقی، ابراهیم و روشنایی، علی (۱۳۹۰). نقش دولت در توسعه و تحدید گفتمان‌های
 مطالبات مدنی معاصر زنان ایران. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۴(۱)، ۲۵-۳۹.
 هدایت‌نیا، فرج‌الله (۱۳۹۵). الگوی سوم: الگوی رفتاری زن در خانواده و جامعه.
 تهران: لشکر فرشتگان.

Green, Thomash (1990). *Comparative Revolutionary Movements*. third Edition. New jersey: prentice- Hall.

References

The Holy Qur'an.

- Abedi Jafari, H., Taslimi, M. S., Faghihi, A. & Sheikhzadeh, M. (2011). Thematic analysis and thematic networks: A simple and efficient method for explaining patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought*, (2), 151-198. (In Persian)
- Al-Ghafour, M. T. (2008). A new chapter of women's political participation in Iran. *Shiite Women Quarterly*, 18, 147-180. (In Persian)
- Derakhshan, J. & et al. (2015). Thematic analysis of trust in the thought of Ayatollah Khamenei. *Contemporary Political Studies Quarterly*, 6(17), 53-72. (In Persian)
- Giddens, A. (1999). *Sociology* (Trans. by Manouchehr Sabouri). Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Giddens, A. (2010). *Modernity and Self-Identity: Society and Personal Identity in the Modern Age* (Trans. by Naser Movafaghian). Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Given, L. M. (2008), *The sage encyclopedia of qualitative research methods-Sage*, (1&2), Retrieved from <https://www.yanchukvladimir.com>
- Green, Thomash (1990). *Comparative Revolutionary Movements*, third Edition. New jersey: prentice- Hall.
- Imam Ali (A.S.). (2000). *Nahj al-Balagha* (Trans. by Mohammad Dashti). Qom: Mashreqin Publications. (In Persian)
- Imam Khomeini, R. (2002). *Forty Hadiths* (25th ed.). Tehran: The Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)

- Imam Khomeini, R. (2008). *The Will of Imam Khomeini* (14th ed.). Tehran: Firdous Publications. (In Persian)
- Imam Khomeini, R. (2010). *Sahifeh-ye Imam Khomeini* (Collected Works of Imam Khomeini). Tehran: The Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Imam Khomeini, R. (2011). *Tebyan-e Hashtom* (Tebyan VIII). Tehran: The Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Jamshidi, M. H. (2005). *The Political Thought of Imam Khomeini* (R.A.). Tehran: The Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Jenkins, R. (2002). *Social Identity* (Trans. by Touraj Yarahmadi). Tehran: Shirazeh Publications. (In Persian)
- Khamenei, S. A. (March 6, 2013). *Message to the Congress of Seven Thousand Martyred Women*. (In Persian)
- Kowsari, M., Tafreshi, A. & Alavi-Neko, M. S. (2017). Imam Khomeini (R.A.) and the construction of female identity in the Islamic Revolution: Deconstruction of Pahlavi II's discourse and Imam Khomeini's semantic hegemony. *Women in Development and Politics Quarterly*, 13, 327–357. (In Persian)
- Lotfabadi, M. (2013). A theoretical review of the concept of "identity." *Kheradnameh Quarterly*, 4(10), 54–65. (In Persian)
- Mehrabi Koushki, R. & et al. (2016). The role of identity styles in explaining national identity. *Applied Sociology Quarterly*, 27(2), 43–60. (In Persian)
- Mirmomeni, Z. S. (2015). Critique of the feminist movement and its consequences. *The New Jurisprudential and Legal Research Journal of Women and Family*, (2), 140–157. (In Persian)
- Rafatjah, M. & Rouhafza, F. (2012). A study of social and cultural factors affecting Muslim women's attitudes toward religious identity. *Iranian Journal of Social Issues*, 3(6). (In Persian)
- Sanasarian, E. (2005). *The Women's Rights Movement in Iran* (Trans. by Noushin Ahmadi Khorasani). Tehran: Akhtaran Publications. (In Persian)
- Sarookhani, B. & Rafatjah, M. (2004). Women and the redefinition of social identity. *Women's Research Journal*, 2(1), 71–91. (In Persian)
- Severin, W. J. & Tankard, J. W. (2007). *Communication Theories* (Trans. by Alireza Dehghan). Tehran: University of Tehran Press. (In Persian)
- Sheikhzadeh, M., Taslimi, M. S., Abedi Jafari, H., & Faghihi, A. (2011). Thematic analysis and thematic networks: A simple and efficient method for explaining patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought Journal*, 2, 151–197. (In Persian)
- Tavassoli, G. A. (1990). *Sociological Theories*. Tehran: SAMT Publications. (In Persian)
- Tohidfam, M. & Eisavand, L. (2010). Feminism and democracy through history. *Journal of International Relations Studies*, (13), 25–56. (In Persian)